

Rovaniemen hallinto-oikeudelle

Asia

Valitus

Valituksentekijä

Inarijärvi-yhdistys ry

Valituksen kohde

Inarin kunnanvaltuuston 16.9.2010 tekemä päätös 54 §, jolla kunnanvaltuusto on hyväksynyt Ivalon alueen yleiskaavan.

Vaatimukset

Valittaja vaatii, että Inarin kunnanvaltuuston päätös kumotaan.

Perustelut

Toteamme aluksi, että Inarijärvi-yhdistys ry:llä on maankäyttö- ja rakennuslain 191 § 2 momentin perusteella valitusoikeus Inarin kunnanvaltuuston yleiskaavan hyväksymistä koskevassa asiassa. Inarijärvi-yhdistyksen kotipakka on Inari ja yhdistyksen tarkoitus on sääntöjensä mukaan vaalia ja edistää Inarijärven ja sen vesistöalueen luonnon ja elinympäristön tilaa ekologian sekä perinteisen kestävän käytön ja kulttuurin pohjalta.

Valtuuston 16.9.2010 käsittelemä Ivalon alueen yleiskaava on ensimmäinen kolmesta laaja-alaisesta yleiskaavasta, joita kunta on laadittanut ja jotka erikseen ja yhdessä koskettavat ja vaikuttavat Inarjärven Natura 2000- ja rantojensuojelualueeseen. Muut vielä ehdotus- ja luonnosvaiheessa olevat yleiskaavat ovat Ukonjärven yleiskaava ja Inarjärven yleiskaavan uudistaminen.

Inarjärvi-yhdistys ry ja muut tahot ovat kaavoituksen edetessä esittäneet ja muistuttaneet, että huomattavia, uusia lomarakennus- ja matkailupalvelukeskittymiä sisältävien kaavahankkeiden yhteisvaikutus suojelurantoihin ja alueisiin tulee selvittää ja kaavojen vahvistamisen on tapahduttava tuon yhteisvaikutusten arvioinnin pohjalta ja jälkeen. Näitä esityksiä ei ole huomioitu, vaan kunkin kaavatyön kohdalta on esitetty vain joitain ylimalkaisia vaikutusarvioita. Inarjärven yleiskaavaa laativa konsultti on kirjannut kaavaluonnoksen selostukseen arvion, että Inarjärven Natura 2000 –alueen käyttöpaine kasvaa noin kolminkertaiseksi kaavan uudistamisen seurauksena.

Nyt puheena olevan, suoraan Natura 2000-alueeseen rajautuvan ja rantojensuojelualueille sijoittuvia rakentamisvarauksia sisältävän Ivalon alueen yleiskaavan kohdalla vastaavaa ylimalkaistakaan käyttöpaineen mitoitusarviota ei ole tehty. Kaavaselostuksessa ainoastaan viittaillaan ”todennäköisiin” Inarjärven kohdistuviin käyttöpaineisiin ja samalla myönnetään niiden edellyttävän Natura 2000-alueella reittien ja rantautumispaikkojen myöhempää rakentamista sekä ohjeistuksia maastossa liikkumiseen ja esimerkiksi polttopuiden ottoon.

Kaavaselostuksessa edelleen todetaan Inarjärven Natura 2000-alueen osalta, että ”Vaikutusselvitys Natura-alueen suojeluperusteina oleviin luontotyyppeihin jää osin epätarkaksi ja arviota tehtäessä on ollut ainoastaan mahdollista pohtia mahdollisia vaikutuskohteita ja –tapoja”. Edelleen todetaan, että ”Hankkeeseen liittyvät suunnitelmat eivät ole vielä konkreettisia eikä käytössä ole ollut sellaisia tietoja, jotka mahdollistaisivat tarkkojen vaikutusarvioiden laatimisen”. Epävarmuustekijöiden merkityksen katsotaan kuitenkin vähenevän silloin, kun alueen rakentamisia ollaan toteuttamassa ja rakentamista sekä tielinjauksia suunnitellaan asemakaavalla.

Tällaiset viittaukset asemakaavoitukseen eivät voine tarkoittaa ainakaan Natura 2000-alueella eli Inarjärvellä ja sen rantojensuojelualueilla tapahtuvia, uuden käyttöpaineen edellyttämiä rakentamisia. Yleensäkin osayleiskaavaa ei voitane laatia merkittävien vaikutusten arvioinnin osalta siten, että ne jätetään myöhemmän detaljikaavoituksen varaan.

Yhdessäkin em. kolmessa osayleiskaavahankkeessa ei viitata kaavojen yhteisvaikutukseen Inarjärven Natura 2000- ja rantojensuojelualueilla. Inarin kunnanvaltuuston 16.9.2010 tapahtuneen käsittelyn jälkeen on kaavahankkeiden keskeisenä linjaajana esiintynyt kunnanjohtaja Reijo Timperi vielä perustellut paikallislehti Inarilaisessa (13.10.2010) osayleiskaavan ylimalkaisia vaikutusarvioita toteamalla, että kyseessä ovat niin laajat alueet, ettei ”koko Inarin kuntaa voidaan kerralla nostaa kaavapöydälle”. Timperi haluaa myös jättää kaavojen oikeellisuuden oikeusasteiden päätettäväksi. Katsomme, että se tarkoittaa myös kaavojen suunnittelun tasoa koskevan vastuun siirtämistä.

Inarijärvi-yhdistys ry on ottanut sääntöjen mukaiseen toimialueeseensa viitaten kantaa myös Ivalon yleiskaavassa olevaan Kutturantien RM-alueeseen. Myös tähän kultamatkailun nimissä tehtyyn varaukseen sopivat edellä mainitut perustelut ylimitoituksesta sekä puutteellisesta vaikutusten arvioinnista alueen luonnolle ja nykyiselle muulle käytölle.

Aluetta perustellaan Inarijärven rantavarausten tavoin Pohjois-Lapin maakuntakaavan kehittämisvyöhykkeellä ja kohdealuevarauksilla. Inarijärvi-yhdistys muistuttaa, että ne eivät ole velvoittavia aluevarauksia, vaan suuntaa antavia kehittämissuuntaviivoja. Noiden maakuntakaavan linjausten jälkeen kaavoitusperusteena olleen kultamatkailun tilanne on menestymisen suhteen oleellisesti muuttunut Kuttura-Repojoki –tiehankkeesta luopumisen ja uuden kullankaivua voimakkaammin säätelevän kaivoslain myötä.

Kuten Inarijärven Nanguniemessä, myös Kutturantien varauksissa on huomioitava kaavoittajan suunnitteluvastuu uusien kunnallistekniikkaa ja jätehuoltoa vaativien taajamien perustamisessa.

Viittaamme seuraavassa lainkohtiin, joiden nojalla perustelemme valitustamme ja edellä esittämiämme vaatimuksia:

Inarin kunnanvaltuuston päätös on lainvastainen kuntalain 90 §:n 2 momentin 3 kohdan perusteella.

Ensinnäkin maankäyttö- ja rakennuslain 5 §:n mukaan alueiden käytön suunnittelun tulee riittävään vaikutusten arviointiin perustuen edistää mm. yhdyskuntarakenteen ja alueiden käytön taloudellisuutta, rakennetun ympäristön kauneutta, luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen säilymistä, ympäristönsuojelua ja ympäristöhaittojen ehkäisemistä, luonnonarvojen säästeliästä käyttöä sekä mm. yhdyskuntien toimivuutta ja yhdyskuntarakenteen taloudellisuutta.

Edellä mainitut tavoitteet eivät toteudu kaikilta osin Ivalon alueen yleiskaavassa ottaen erityisesti huomioon valtavan matkailurakentamisen laajat ympäristövaikutukset.

Kaavaa laadittaessa ei ole maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisesti tarpeellisessa määrin selvitetty suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutuksia, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Siltä osin kuin selvityksiä on tehty, niin niitä ei ole tehty koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan katsoa olevan olennaisia vaikutuksia.

Selvityksiä kysyttäessä on myös käynyt ilmi, että joiltain osin niistä ei voi saada tietoa ilmoitetun salassapitotarpeen vuoksi. Tällainen osittain salassa pidettävä asia on ollut ilmeisesti mm. Nanguniemen massiiviseen lomarakentamis- ja matkailupalveluvaraukseen vaikuttanut ”kansainvälinen markkinaselvitys”, joka julki saatujen osiensa mukaan on ollut erittäin

vaatimaton eikä voi olla tieteellisesti pätevä eikä muutoinkaan riittävä peruste nyt päätetyille varauksille ja vaikutuksille.

Selvitysten osalta on myös viitattu ”muihin selvityksiin” ja ”viranomaisneuvotteluihin”, joista ei ole saatu tarkempaa tietoa ja joita kansalaistasolla ei voida käyttää kaavasuunnitelmien arvioinnissa.

Edelleen toteamme, että Ivalon alueen yleiskaavan valtuustokäsittelyn jälkeen ja valtuustopäätöksestä meneillään olevana valitusaikana kaavaselostukseen liittyvää tärkeää Natura-arviointia (kaavaselostuksen liite 4) ei ole ollut saatavissa muutoin kuin sitä erikseen kunnanvirastolta vaatimalla. Inarijärvi-yhdistys ry:n edustajalle kyseinen liite suostuttiin tulostamaan cd-levykkeeltä, jonka päällä oli merkintä ”ei saa kopioida”. Kyseinen liite luvattiin asettaa Ivalon alueen yleiskaavan muun sähköisen aineiston mukaan Inarin kunnan verkkosivuille, mutta vielä 20.10.2010 sitä ei siellä ollut.

Hyväksytty kaava ei täytä maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n, 39 §:n 2 momentin ja maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n mukaisia sisältövaatimuksia.

Inarijärvi-yhdistys ry on muistutuksessaan Ivalon alueen yleiskaavaehdotuksesta todennut mm. Inarijärven Natura 2000 –alueeseen välittömästi rajautuvasta ja sille toiminnallisesti suuntautuvasta Nanguniemen alueen matkailurakentamisvarauksesta, ettei se edistä Pohjois-Lapin maakuntakaavassa Inarijärvelle vahvistettua suojelutasoa (S 3025). Sen mukaan suunniteltavien matkailupalvelujen tulee olla ympäristövaikutuksiltaan vähäisiä ja alueen matkailurakentamisen vähäistä/pienimuotoista.

Nanguniemessä yhteen pieneen perukkaan ollaan kaavoittamassa yhteensä 23000 k-m²:n lomarakentamisen keskittymää (18000 km² majoitusta ja 5000 km² matkailupalveluja). Esitys merkitsee noin 300 lomamajaa, lisäksi palvelujen ja ohjelmapalvelujen rakennukset, noin 1500 vuodepaikkaa ja noin 50 hehtaarin maapinta-ala. Vaikutuksia osaltaan lisää kokonaan uuteen rantataajamaan Veskoniemestä suunniteltu ja Inarijärven Natura 2000 -alueen ranta-alueita seuraileva oikotie.

Maankäyttö- ja rakennuslain 197 §:n 1 momentista ilmenee, että kaavaa hyväksyttäessä ja vahvistettaessa on sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, noudatettava, mitä luonnonsuojelulain 10 luvussa säädetään. Inarin kunnanvaltuusto on hyväksynyt yleiskaavan, vaikka Natura-arviointia ei ole tehty Nanguniemen RM- alueen osalta. Nanguniemen RM-alue on mitoitukseltaan valtava kuten edellä on kerrottu ja vaikutukset ulottuvat välittömästi alueeseen rajautuvaan Inarijärven Natura 2000 -alueeseen. Tämän vuoksi hanke jo ykistään todennäköisesti merkittävästi heikentää Inarijärven Natura 2000-aluetta.

Luonnonsuojelulain 10 luvun 65 §:n 1 momentin mukaan arviointi on suoritettava sellaisista hankkeista tai suunnitelmista alueen ulkopuolella, joilla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia.

Ivalon alueen yleiskaavassa Nanguniemen ohella Natura-arviointi on samalla tavalla puutteellista ja olettamuksiin nojaavaa Nellimin RM-varausten osalta. Nellimissä varaukset ulottuvat myös rantojensuojelualueelle, minkä lisäksi

Nellimin alueella Lusmanuoralla on valtionmaalle rantojensuojelualueelle ja Inarijärven Natura 2000 –alueen erämaiseen maisemaan kaavoitettu 21 suurten loma-asuntojen tonttia.

Inarijärvi-yhdistys ry vaatii, että Natura-arvionti on suoritettava vireillä oleviin kaavoitushankkeisiin liittyen kokonaisvaltaisesti koko Inarijärven Natura 2000 –alueella.

Rantojensuojeluohjelma-alueille on Ivalon alueen yleiskaavassa suunniteltu lukuisia lomarakennuspakkoja ja RM-alueita kuten edellä mainitut Nellimin RM-varaukset ja Lusmanuoran loma-asuntotontit.

Kaavan perusteluissa tuodaan esille suojelurannoille tehtyjen varausten vähäisyys verrattuna Inarijärven rantojensuojelualueiden kokonaispituuteen ja pinta-alaan. Tässä tapahtuu Inarijärvi-yhdistyksen mielestä harhautus, koska jatkossa seuraavissa yleiskaavoissa (Inarijärven yleiskaava) on suunnitelmassa tehdä lisää laajoja rakentamisvarauksia rantojensuojelualueille. Viittaamme tässäkin yhteydessä kokonaisvaltaisen vaikutusarvioinnin tarpeellisuuteen.

Inarijärvi-yhdistys ry on kiinnittänyt kaavoitushankkeissa huomiota myös valtioneuvoston rantojensuojelua koskevan periaatepäätöksen sisältöön ja velvoitteisiin mm. valtiota itseään Inarijärvellä edustavan Metsähallituksen osalta. Rantojensuojeluohjelman mukaan valtion viranomaiset ja laitokset eivät saa olla edistämässä ja esittämässä rantojensuojelualueille uutta rakentamista. Esimerkiksi Lusmanuoralla olevat rantojensuojelualueen Natura 2000 – alueeseen rajautuvat lomarakennuspaikat ovat tulossa Metsähallituksen liiketoiminnan piiriin.

Ivalon alueen yleiskaavan varauksia rantojensuojelualueille ja myöhemmin Inarijärven yleiskaavan rantojensuojelualueille perustellaan sillä, ettei Inarin kunnassa ole juuri muualla rantarakentamiseen soveltuvia alueita. Peruste on virheellinen ja se voisi liittyä vaadittuun kokonaisvaltaiseen tarve- ja vaikutusselvitykseen. Inarijärvi-yhdistys ry on aiemmin mielipiteissään ja muistutuksissaan todennut, että noin 1300 km²:n laajuisen Inarijärven ohella Inarin kunnasta löytyy suunnilleen sama pinta-ala muita vesistöjä, joille rantarakentamista voidaan ohjata ilman että tunkeudutaan suojelualueille.

Rantojensuojeluohjelma kuuluu luonnonsuojelulain (1096/1996) 77 §:ssä tarkoitettuihin suojeluohjelmiin. Yleiskaavan, kuten Ivalon alueen yleiskaavan sisältövaatimuksista säädetään maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:n 2 momentin 8 kohdassa. Ko. lainkohdan mukaan maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen on otettava huomioon yleiskaavaa laadittaessa. Laadittaessa yleiskaavaa pääasiassa loma-asutuksen järjestämiseksi ranta-alueella on lisäksi otettava huomioon, mitä maankäyttö- ja rakennuslain 73 §:n 1 momentissa säädetään. Mainitun 1 momentin 2 kohdan mukaan luonnonsuojelu, maisema-arvot, virkistystarpeet, vesiensuojelu ja vesihuollon järjestäminen sekä vesistön maaston ja luonnon ominaispiirteet otetaan tällöin huomioon.

Maankäyttö- ja rakennuslain säännöksissä yleiskaavan sisältövaatimuksista ei ole nimenomaista säännöstä, että luonnonsuojelulain 77 §:ssä tarkoitettujen luonnonsuojeluohjelmien tulee olla ohjeena kaavaa laadittaessa. KHO on

päätöksessään (30.1.2004/163 diaarinumero 3529/1/01) katsonut, että rantojen suojeluohjelmaan sisältyvien alueiden luonnonarvot tulee maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:n 2 momentin 8 kohdan ja 73 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla ottaa myös välittömästi huomioon osana yleiskaavan sisältövaatimuksia.

Ivalon alueen yleiskaavassa ei ole otettu lainkaan tai vakavasti huomioon rantojen suojeluohjelmaan sisältyviä luonnonarvoja eikä etenkin rakentamisvarausten todellisia vaikutuksia niihin.

Inarin kunnanvaltuuston päätös rikkoo myös hallintolainkäyttölain 3 luvun 14 §:n 1 momentin 3 kohtaa, josta käy ilmi, että siihen päätökseen josta saa valittaa, on liitettävä valitusosoitus. Siinä on mainittava 3 kohdan mukaisesti valitusaika ja mistä se lasketaan. Inarin kunta ei ole Inarjärvi-yhdistys ry:lle lähettämässään valitusosoituksessa selkeästi ilmoittanut valitusajan alkamispäivämäärää.

Lisäksi Inarin kunta ei ole muistutuksen tehneelle Inarjärvi-yhdistys ry:n edustajalle ilmoittanut maankäyttö- ja rakennuslain 65 §:n 2 momentin mukaisesti Inarin kunnan perusteltua kannanottoa yhdistyksen esittämiin vaatimuksiin ja kannanottoihin. Inarjärvi-yhdistys on jopa pyytänyt tätä muistutuksessaan.

Erityiset, huomioimatta jätetyt oikeudet:

Inarjärvi-yhdistys ry vaalii sääntöjensä mukaan Inarjärven vesistöalueella sen perinteistä kestävästä käyttöä ja kulttuuria.

Yhdistyksen jäsenistöön kuuluu mm. Inarjärven alueen vanhinta alkuperäisväestöä edustavia kalastajasaamelaisia ja heistä polveutuvia kuntalaisia, joille perinteinen kalastus ja muu järvikulttuuri ovat elävää elämää ja joilla on myös oikeusasteiden vahvistamia, asiakirjoihin nojaavia erityisperusteisia elinkeinollisia oikeuksia etenkin vesiin.

Yhdistyksen mielestä Ivalon alueen yleiskaavassa, kuten ei kokonaisuutta hahmottaen muissakaan myöhemmin päätettäväksi tulevissa Inarjärveä koskevissa yleiskaavoissa ole otettu huomioon näitä oikeuksia. Niihin on viitattu ainoastaan ylimalkaisesti kiistämällä haitat, mutta asiallista neuvottelua tai asianosaisten muuta kuulemista ei ole valmisteluvaiheissa tehty. Kunnanjohtaja Reijo Timperi on viimeksi paikallislehti Inarilaisessa (13.10.2010) kysellyt onko järkeä säilyttää Inarjärvi ”pelkästään vanhenevan väestönosan verkkopaikkana”. Tällainen olemassa olevat oikeudet ja oikeudenomistajia ohittava ja leimaava virkamiessuunnittelu ei voi olla oikea oikeusvaikutteisen kaavoituksen periaate.

Inarjärvi-yhdistys ry muistuttaa, että kalastus ja metsästys kuuluvat Suomen valtioneuvoston saamelaisille perustuslaissa vahvistamaan alkuperäiskansan kulttuuriin siinä missä YK:ssa saakka tarkasteltavana ollut ja Suomelle metsien suojelun yhteydessä velvoitteita tuonut poronhoitokin.

Tämän takia uusia Inarjärven käyttöön välittömästi vaikuttavia matkailukeskittymiä kaavoitettaessa tulee kaavoittaja velvoittaa käymään

järveä kokonaisvaltaisesti käsittävä kalastajasaamelaisten kuuleminen ja neuvottelu. Todettakoon, että saamelaiskäräjillä vasta valmistellaan laajempaa kannanottoa Inarijärven kaavoitukseen.

Ivalossa 20.10.2010

Inarijärvi-yhdistys ry

Leena Strand
Inarijärvi-yhdistys ry:n varapuheenjohtaja

Yhteystiedot/prosessiosoite

Leena Strand
Inarijärvi-yhdistys ry:n varapuheenjohtaja